

Stockholm den 4 november 2024

R-2024/1440

Till Justitiedepartementet

Ju2024/01560

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 juli 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Allmänna sammankomster och Sveriges säkerhet (SOU 2024:52).

Sammanfattning

Sammantaget anser Advokatsamfundet att förslagets inskränkningar av grundlagsskyddade rättigheter går utöver vad som är nödvändigt i vår demokratiska rättsstat.

Förslagen ger polismyndigheten möjlighet att helt vägra tillstånd till allmän sammankomst, om det bedöms att den är ägnad att medföra en påtaglig fara för att brottslighet som hotar Sveriges säkerhet begås i Sverige eller mot svenska intressen i utlandet eller för att Sveriges säkerhet hotas på något annat sätt.

Förslagen innebär också att underlaget till grund för ett sådant beslut kan undanhållas part och att underlaget inte behöver framkomma i besluts- eller domsmotivering. Detta innebär att möjligheten till offentlig insyn kraftigt begränsas.

Slutligen innebär förslagen att utlänningar helt fränkänns rätten att anordna eller delta i allmänna sammankomster om de har utvisats med stöd av 2 kap. 1 § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar, utvisats eller avvisats eller i övrigt meddelats

beslut om en sådan rättsföljd som avses i 1 kap. 7 § utlänningslagen (2005:716) av skäl som rör Sveriges säkerhet eller som har betydelse för allmän säkerhet.

Synpunkter

Betänkandets förslag innebär sammantaget att det skulle bli fråga om stora förändringar av det regelverk som hittills varit gällande inom området med begränsningar av de opinionsfriheter som utgör själva kärnan i en demokratisk rättsstat. Det är dessutom genom betänkandets förslag svårt att få en tydlig överblick avseende de långsiktiga konsekvenserna för den enskilde och för vårt demokratiska statsskick.

Förslagen strider mot förbudet mot förhandscensur, som allmänt anses gälla även utanför TF:s och YGL:s tillämpningsområde. Framför allt innebär förslagen en inskränkning av rätten till yttrande- och demonstrationsfrihet genom otydliga prognoskriterier om de befarade effekterna på rikets säkerhet. Något som ska kontrasteras mot rättighetsinskränkningar genom straffbestämmelser – såsom förtal och hets mot folkgrupp – som stiftas av riksdagen och prövas i efterhand av allmän domstol.

De vaga prognoskriterierna lämnar ett alltför stort utrymme för godtycke, i strid med grundläggande rättsstatliga principer. Denna risk för godtycke förstärks av att underlaget kommer att vara hemligt för part och undanhållas media eller annan offentlig insyn i besluten, vilket ytterst riskerar att underminera vårt demokratiska samhälle.

Den föreslagna regleringen strider dessutom mot kravet på ett tydligt lagstöd för inskränkning av den grundlagsskyddade yttrande- och demonstrationsfriheten och mot kravet på maktindelning mellan den politiska och dömande makten i en demokratisk rättsstat, särskilt då UD kan förväntas få en avgörande roll när det gäller att bedöma om en planerad allmän sammankomst kan riskera att väcka reaktioner som kan hota rikets säkerhet. Kravet på en tydlig rågång mellan politik och rättstillämpning kommer alltså inte kunna upprätthållas med de förslag som nu läggs fram i betänkandet.

Den föreslagna regleringen, om den genomförs, innebär härutöver en risk för att olika grupper använder våld eller hot om våld för att därigenom inskränka yttrande- och demonstrationsfrihet i Sverige. Detta är en risk som utredningen har identifierat, men i

betänkandet finns inga närmare överväganden, bedömningar eller förslag på hur sådana konsekvenser skulle kunna motverkas.

Den totala inskränkningen av i särskild ordning utvisade utlänningar får därtill anses vara oförenlig med grundläggande demokratiska och rättsstatliga principer och i strid med Europakonventionen och EU-stadgan, i den mån den är tillämplig. I sin kategoriska utformning omöjliggör förslagen en prövning i det enskilda fallet och förslagen är inte nödvändiga i ett demokratiskt samhälle.

Med beaktande av det ovan angivna avstyrker Advokatsamfundet förslagen.

Advokatsamfundet konstaterar avslutningsvis att lagförslaget om att kunna vägra tillstånd till eller på annat sätt ingripa mot allmänna sammankomster med hänsyn till Sveriges säkerhet ska vara tidsbegränsat under fyra år från ikraftträdandet. Enligt Advokatsamfundets uppfattning bör samtliga betänkandets förslag som leder till lagstiftning vara tidsbegränsade, för att på så sätt möjliggöra en nogsam och fördjupad analys av den nya regleringens nödvändighet, effektivitet och proportionalitet i vår demokratiska rättsstat.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander